

DIGITALE SUPPLERINGSSALMER

Orienteringssak til Kirkerådet og Bispemøte

1/17

9. mai 2017

Referanser: KR 12/10; KM 5.1/12; KR 13/15 *Nye salmar i salmedatabasen til Den norske kyrkje*
NFG 17/16; NFG 24/16.

Innledning

I saksutredningen til Kirkerådet og Kirkemøtet i sammenheng med *Norsk salmebok 2013*, er det lagt til grunn at arbeidet med salmeboken skal følges opp ved at nye salmer blir tilført salmedatabasen til Den norske kirke. Kirkerådets behandling av denne saken i 2015 (KR 13/15) staket ut en fremtidig kurs for hvordan man ville organisere arbeidet, godkjenne eventuelle nye salmer og hva slags status disse salmer skulle ha. Kirkerådets vedtak innebærer at utvalget av nye salmer i salmedatabasen til Den norske kirke håndteres i Nemnd for gudstjenesteliv (NFG), og endelig vedtak ved Kirkerådets direktør. Bispemøtet orienteres om utvalget, sammen med Kirkerådet. Tallet på nye salmer som legges i databasen bør være omtrent 20-30 hvert år. Digitale suppleringsalmer får ingen fortrinn i fremtidige salmebøker, men anses som et ledd i det kontinuerlige salmearbeidet i kirken.

Salmebasegruppen (SBG) ble nedsatt av Kirkerådet i 2015, og sendte forslag til NFG i to omganger i 2016. Nemndas innstilling på 39 salmer ble sendt til Kirkerådets direktøren i mars 2017, som fattet et vedtak om publisering av alle 39. Kirkerådet og Bispemøtet får ved dette dokumentet orientering om dette utvalget.

Salmebasegruppen

Salmebasegruppen består av følgende personer: Harald Hauge (leder av SBG; sokneprest i Røros), Hildur Eli Gryt (organist i Skjerstad og Misvær menigheter), Åge Haavik (tidligere leder, nå pensjonist) Liv Marie Hofseth (kantor, Nordstrand menighet) og David Scott Hamnes (sekretær; kantor/seniorrådgiver, Kirkerådet). Gruppemedlemmenes kompetanseområder, kjønn og geografisk spredning har vært viktige momenter for sammensetningen. Det tok noe tid å finne en tilpasset gruppe. SBG har hatt seks heldagsmøter siden oppstart høsten 2015, og har behandlet materiale fra fire nye salmebøker samt flere hundre innsendte forslag. SBG anser at dette i for seg ikke er et arbeid som behøver hastevedtak, men heller er av langsiktig og kontinuerlig karakter.

Erfaringen gjennom historien har vært at når det pågår et salmearbeid, skaper dette et intensivt og kreativt miljø omkring arbeidet. Når så beslutningene er tatt og den ferdige boken foreligger, går kraften ut av prosessen. Aktuelle bidragsytere gir ofte uttrykk for at noe videre arbeid nå vil bare ha «skrivebordsskuffen» som realistisk mottaker. Middelet til å motvirke dette og for å realisere Kirkemøtets program om et «kontinuerlig salmearbeid» har vært å lage tillegg. De nordiske folkekirkene kan fremvise en rekke slike. Når tiden har trukket ut, og det har vært nødvendig å utgi flere slike i bokform, oppstår problemet hvordan disse tilleggene skal redigeres i forhold til hverandre. Det er i dag mulig å gå utenom denne problemstillingen gjennom å bruke et digitalt medium istedenfor trykte fysiske bøker. Den første formålsbestemmelsen med salmedatabasen bør være at en *kontinuerlig* kan forsyne menighetene med nytt stoff. Dette vil i seg selv forlenge levetiden på den trykte boken.

Perspektivet beskrevet ovenfor kan også snus: Innsamlingsarbeidet og tilhørende redaksjonelt arbeid kan også bidra til at den kreative prosessen vedvarer. Slik kan arbeidet med salmedatabasen oppfylle programmet om et kontinuerlig salmearbeid i kirken. *Salmer 1973* ble laget som Liturgikommisjonens

«prøvehefte». Dette behovet er fremdeles minst like aktuelt i dagens situasjon. I tillegg har vi som kirkefelleskap et tredje behov, og igjen er det digitale mediet fortreffelig: vi trenger å kunne teste ut ulike sangformer uten å måtte trekkes med det som viste seg ikke å fungere. Ingen av de digitale salmer skal garanteres plass i en fremtid bok. Enda et moment er det antologiske sett i salmehistorisk perspektiv. Hva bør være tilgjengelig for at en bestemt salmetradisjon skal være sakssvarende presentert? Dette er en spørsmålsstilling det har vært vanskelig å tillate seg når mediet er dyre trykksaker. Når en ved hjelp av det digitale medium kan gi en kontinuerlig fremstilling, vil dette i tillegg til å gjøre salmer tilgjengelige formidle en kunnskap som vil være av stor nytte for dem som skal forvalte salmer på menighetens vegne.

Salmebasegruppens arbeid

En av gruppens tilbakevendende arbeidsoppgaver er å undersøke publiserte salmebøker, både nye og eldre. I tillegg til publiserte kilder kommer registrerte innkomne forslag sendt inn til Kirkerådet i etterkant av Prosjektgruppen for salmeboken (PGS) sitt arbeid. Områder som gruppen har vært særlig oppmerksom på har blitt justert etter hvert som arbeidet har foregått. Alle offentlige språk og målformer er innenfor synsfeltet. Hittil har følgende kriterier blitt særlig vektlagt; alle kriterier tar utgangspunkt i N13:

- Tilstrebe språklig mangfold innenfor de offentlige norske målform og språk
- Tilstrebe kjønnsbalanse blant komponister, tekstforfattere og oversettere
- Barne- og ungdomsperspektiver
- Salmer som kan knyttes til våre nye landsmenn, heriblant urdu, polske, syriske, balkanske, eritreiske og somaliske tekster og melodier
- Religionsdialogssalmer, trosdialogssalmer
- Samiske perspektiver, samt musikk med rot i samisk tonefølelse
- Salmer fra ulike landsdeler: Dass, Blix, Scott, Falkberget, Sørlandet (sml. bok av Harald Olsen), nordnorske perspektiver
- Vigsler, gravferd og åremålsdager
- Diakoni og trosopplæring
- Salmer for de små
- Forfattere som er kjente og kjære, og innsungne salmer som ikke ennå er tatt inn i salmebøker
- Alternative melodier som er innsunget eller som fremmer en salmetekst
- Påsketriduum, påsketiden og pinse
- Suppleringer fra tidligere utgivelser (jfr. Kirkemøtets uttalelse om å ivareta ting som ikke kom med i N13)
- One-breathers: korte salmetekster som kan synges i en pust

Publisering

Publiseringsform og -hyppighet ble drøftet under samtaler med Eide forlag primo januar d.å. Forlaget og Kirkerådet arbeider nå for en lanseringsmarkering ved Trosopplæringskonferansen 17. oktober 2017 for å skape interesse og oppmerksomhet om dette videre salmearbeid. Videre foreslår forlaget at man publiserer salmene med jevnlig mellomrom, etter en gjennomtenkt utvalgsmodell etter kirkeårstidene, balanse mellom opphavspersonenes kjønn, målform og språk, samt aktuelle temaer og behov. Publisering av 8 salmer i første omgang, sammen med en helhetlig liste over salmetitlene (initium) vil skape spenning og samtidig motvirke effekten at salmene blir glemt på grunn av mengden. En håper at en slik lanseringsplan vil skape betydelig interesse for SBGs arbeid, og ville kunne gi vesentlige opplysninger om hvilken retning dette arbeidet tar. Man vil også kunne ta i bruk de nye forslag med en gang etter lokale behov.

SBGs forslag

Følgende forslag er i alfabetisk rekkefølge, etter salmens første linje . ID-nummeret oppgir kilden, enten som publisert samling eller som innsendt forslag, og de tre siste kolonner viser hvordan SBG/NFG beskriver salmen, gir forslag til plassering etter N13s kapitler/inndelinger, og forslag på publiseringsrekkefølge (1 = oktober 2017, og tallene deretter henviser til publiseringsplanen fra november til september 2018). Utvalget ble vedtatt av NFG over to møter høsten 2016: først pulje med 24 salmer til salmedatabasen ble vedtatt på NFGs møte i august (NFG 17/16). SBG ble da bedt om å foreslå flere

salmer på nynorsk og på samiske språk med tanke på endelig behandling i NFG i november 2016. Andre pulje ble vedtatt under sak 24/16 i november 2016.

Initium	Kilde	Kommentar	Plassering	Pub.
<i>Dag som flyktar, tid som fer</i>	IS.1030	Utmerket tekst med poetiske kvaliteter. Gripende og sterk melodi og tekst av Per Lønning.	Ved livets grense og gravferd.	2
<i>Dagens auge sloknar ut</i>	IS.753	Folketonen fra Majavatn til E. Blix sin tekst. Gjentakelsene på de to første linjene har tidligere gjort vold mot teksten i de siste to strofer, og man har tenkt at denne teksten ikke trenger enda en melodi til. Men denne arrangeringen, med gjentakelse av de to siste linjene, er vellykket. Jfr. Nr. 1 i <i>Noen salmer fra Nord</i> , se også <i>Sangboka: Fra Petter Dass til Dumdum boys</i> . Veksling mellom punkteringer i første verselinje følges etter NSfN.1.	Kveld	3
<i>Det stiger en sang</i>	IS.747	Bjørn A. Drages melodi gir en særegen stemning til denne sterke tekst av Trond Hellemo. Anbefales på det varmeste.	Lovsang, takk og tilbedelse	1
<i>Din hånd i min</i>	IS.1033	Er vurdert i sammenheng med IS.710, <i>Inn gjennom kyrkens dører</i> . Salmen har ved bruk vist seg å fungere godt som menighetssalme, selv om den er formulert fra vigselfparets perspektiv. Kan også benyttes ved vigsel av likekjønnede, jf. KM 2016. Av Eyvind Skeie, melodi av Sindre Skeie.	Vigsel	4
<i>Du er Guds barn</i>	MfS.82	Emil Skartveits salme som nærmer seg tiltalen «Guds barn» på en måte som ivaretar dette uttrykkets mulige nye plassering i dåpsliturgien etter 2017. Melodi av Stein Skøyeneie.	Dåp	9
<i>Du som vandret</i>	BL.30	Bildet av den oppstandne som går igjennom alle hindre og tør møte alle livets sider, er godt utnyttet. Tekst og melodi av Hans-Olav Mørk.	Jesus, vår frelser	4
<i>En fager Sions flokke vi ser</i>	IS.1142	18 strofer (se NSfN.53). Tekstmessig er noen av strofene nokså fremmed for dagens samfunn. DCM. Et strofeutvalg ble foreslått for NFG: 1, 2 & 11, men NFG foreslår at hele teksten tilgjengeliggjøres. Nordsamisk tekst, melodi fra Kåfjord.	Allehelgensdag	5
<i>Fortiden er omme</i>	IS.460; IS.599; IS.625; IS.653	Trond Hellemo, og B. A. Drage. Nåde, nord. Gir ikke nødvendigvis en umiddelbar opplevelse av glede, men salmen er et viktig bidrag fra nordnorsk kirkeliv.	Årsskiftet	2
<i>Gje meg banda di</i>	MfS.13	Brukes mye allerede, særlig i gravferder. Bør absolutt tas inn for å gi frimodighet til fortsatt bruk. Sto også i S2008. Tekst av Sondre Bratland. Folketone fra Irland.	Kveld	6
<i>Gud, ditt hjerte rommer hele verden</i>	IS.661	Etter benkeforslag fra NFG, fra Hans Olav Baden. Sven Aasmundtveit & Torbjørn Dyrud. Ungdommelig tekst og melodi skrevet til Trosopplæringskonferansen i 2009.	Treenighetssøndag	1
<i>Gud, du ser våre lys</i>	BL.63	Enkelt men vakkert og effektfullt forbønssvar, med enkel melodi av Hans-Olav Mørk. Godt med en bønn om at livene våre må bli tatt imot slik de er.	Bønn og forbønn	7
<i>Gud, skap i oss</i>	BL.60	Et forbønssvar som allerede er i bruk i mange av våre menigheter. Kvinnelig forfatter/komponist Solveig S. Bakkevig	Bønn og forbønn	8
<i>Hennes sterke vingar bär</i>	IS.???	En tydelig tekst med utgangspunkt i et kvinneperspektiv på Den hellige ånd.	Bønn og forbønn	7

		Inkorporerer inkluderende metaforer for Gud. Publiseres på svensk. Forslag fra NFG. Tekst og melodi fra Canada, oversatt av A. K. Hammer i 1992.		
<i>Her er hva jeg trenger</i>	IS.1037	En god, gjennomarbeidet tekst av Jan Terje Christoffersen med en åpnende melodi av Knut Størdal. Fra mars 2016.	Tro og tvil	1
<i>I mørke gikk mannen</i>	BL.8	Nidaros bispedømmes diakonisalme. Kvinnelig forfatter, Sølvi Ann Fåtten, sammen med Knut Størdal.	Kjærlighet og tjeneste	3
<i>I tro og tvil</i>	BL.3	Vakker melodi, og tekst med nåde i fokus. Fra den keltiske tradisjonen, oversatt av J. T. Christoffersen.	Tro og tvil	5
<i>Inn gjennom kirkens dører</i>	IS.710	Åpenhet om vigsel, toheten i fokus. Tar vare på frykten for at kjærlighet kan ta slutt (str. 2). Kan fungere som første salme i vigsel, selv om det kan oppleves noe problematisk med presensformen i alle strofer. Noe som alminneliggjør tidsbenevnelsen vil hjelpe, for eksempel str. 4.2: «styrer vi så vår gang.» Kan også benyttes ved vigsel av likekjønnede, jf. KM 2016. Urepresentert kvinnelig forfatter, Astrid S. Morvik. Kjell Mørk Karlsen er komponisten.	Vigsel	1
<i>Jeg synger julekvad</i>	IS.1185.15	Teksten og melodien fungerer også godt på sørsamisk. Brukes som Gloria-erstatning ved juletiden i gudstjenestelivet i sørsamisk område.	Jul	2
<i>Jag är på vandring</i>	BL.18	Publiseres på svensk og engelsk. Anonym tekst og melodi som er godt innsunget.	Undring og lengsel	3
<i>Jorda du gav oss</i>	IS.1187	En gjennomarbeidet tekst av Edvard Hoem med melodi av Håkon Berge (2015). Glitrende bruk av bibelsk materiale, satt inn i kirkeårets perspektiv. Nydelig i sin helhet. Nynorsk tekst.	Rettferd og fred; Advent;	1
<i>Kvar var du</i>	BL.42	En tekst som handler om å tvile, at troen ikke er til hjelp i tunge tider, og om lengsel etter å finne mening. Bente Bratlund er også en ny salmeforfatter.	Tro og tvil	5
<i>La oss gå i tro</i>	MfS.152	En utsendelsessalme med tekst fra Kirkenes Verdensråd, oversatt av E. Hesselund, med melodi av Hans-Olav Mørk. Menighetssvaret synges på samme melodiføring hver gang og er lett å lære.	Søndag og kirkegang	6
<i>Lysset mitt er som</i>	BL.61	Melodien bør justeres (flere pauser kan fjernes). Ny kvinnelig forfatter, Hilde D. Valen, med melodi av Thor Fjellvang.	Bønn og forbønn	8
<i>Lysset skinner over jord</i>	IS.1185.14	Denne sørsamisk tekstutgaven av Frostensons kjente salme er allerede i bruk, da den sto også i <i>Salmer 1997</i> , men savnes i N13.	Sankthans	1
<i>Må din vei komme deg i møte</i>	IS.1143; IS.1185.53	Nordsamiske og sørsamiske oversettelser. Supplerer en irsk velsignelsessalme som har fått fotfeste i gudstjenestelivet.	Bønn og forbønn	7
<i>Når du vil, bryter ordene frem</i>	IS.1140	En tydelig tekst av Holger Lissner med allerede stor utbredelse. Melodien av Åshild Watne kler teksten, men kan med fordel legges ned et tonetrinn. Følgende endring er vedtatt i NFG ved str. 3.6: «oss» tas ut fra linjen, og «at» tilføyes ved linjestart.	Kirken og det kristne fellesskapet	1
<i>Når jeg ser på din himmel</i>	BL.33	Skrrevet til skaperverkets dag, om takk og klage. En nyere tekst og melodi fra Skeie-brødrene Sindre og Gisle.	Forvalteransvar og ærefrykt for livet	9

<i>Når kropp og sjel</i>	BL.38	Notasjonsutfordringer, som kan løses bedre. Kvinnelig forfatter Anne K. Aasmundtveit.	Ved livets grense og gravferd	9
<i>O Gud, som har din kirke</i>	BL.45	Melodiføringen er noe av det beste vi har fått av de nyere; denne er av Ola Bremnes. Setter seg umiddelbart («catchy») Kvernos melodi vurderes som supplerende melodi.	Kirken og det kristne fellesskapet	8
<i>Om du ser meg</i>	BL.17	Melodien av G. Draugedalen føles litt «tam» for en såpass rå tekst, av J. T. Christoffersen. Men den er sangbar og kan være en god vei inn i en tematikk med mange lag.	Tro og tvil	4
<i>Se, mørkeret vinner aldri over lyset</i>	BL.52	SBG opplever at dette er en tekst av Sindre Skeie som «vil litt for mye», men det er etablert og i bruk.	Rettferd og fred	6
<i>Songen gjennom alle tider</i>	IS.1137	Olav Mosdøl forsøker å bruke bilder og uttrykk som ikke finnes fra før: dikta kropp og pust, ... koden i vårt kjøtt og blod. Str. 2.8. foreslås endret til «som tømde lidings staup». Melodien av G. Draugedalen understreker det uheldige med enstavellesordet «drakk»; den er ellers behagelig og svært sangbar. Nynorsk.	Guds skaperverk; Rettferd og fred	5
<i>Syng for meg sangen</i>	IS.1029	Per Lønning på det mest personlige og en samtidig sentral Jesus-sang og livsskildring sunget på nytt. Enkel, sangbar tekst, med veltilpasset melodi. Tydelig teologi, en glad salme om sentrale teologiske temaer. Et av de sterke bidrag fra S.2008.	Jesus, vår frelser	1
<i>Tro stilt der sorga berjar</i>	IS.1190	2011-salme etter terrorhandlingen på Utøya og i Oslo. Trond Kverno har også skrevet melodi til teksten, brukt i Oslo i 2012. Tematikken er aktuell. Begge melodier bør legges ned et tonetrinn. Kvernos melodi oppleves som mer menighetsvennlig. Nynorsk.	Guds omsorg	8
<i>Velsignet er den pinsedag</i>	IS.684	Med mindre melodiske endringer er dette et godt forslag for å øke kapitlet Pinsen. (vendt opp til ters i første hus, sløyfe andre gjentakelse). Kvinnelig forfatter Gerd G. Saue, melodi av K. M. Karlsen.	Pinse	7
<i>Ver hos meg</i>	IS.1147	Fungerer utmerket som fellessang, og både melodi og tekst har gode kvaliteter som representerer noe nytt. Kvinnelig tekstforfatter Heidi Strand Harboe og komponist Hilde Svella. Nynorsk	Bønn og forbønn	6
<i>Vi har reist gjennom tida</i>	BL.46	Vi trenger en salme som knytter flyktningperspektivet sammen med Jesusfortellingen. Her har vi den, fra Halvdan Sivertsens penn.	Jul	2
<i>Vi tror på deg/ Yaradana inaniriq</i>	IS.781	Trosbekjennessalme, med tekst av Elisabeth Aanje. Melodi av Galib, fra Aserbaisjan. Vidunderlig vakkert one-breather.	Treenighet	4
<i>Vår varme hånd</i>	BL.31	En sterk tekst om det å miste et barn. Melodien av John Bell har et vuggeviseelement som står godt til teksten og til bildene om å seile over havet. Oversettelse av H.-O. Mørk.	Ved livets grense og gravferd <i>eller</i> Det kristne håpet	3